

Seznam příloh

Příloha č. 1: Strukturované rozhovory s řediteli škol a jejich zástupci

Příloha č. 2: Dotazník pro ředitele škol

Přílohy

Rozhovory s řediteli základních škol a jejich zástupci:

Rozhovor č. 1

Rozhovor proběhl 11. června s ředitelkou XY velké sídlištní školy v Ústí nad Labem

Otázka 1

Jaké máte zkušenosti s řešením šikanování u Vás ve škole? Řešili jste tady za poslední, řekněme, 3 roky nějaký případ šikanování?

Za poslední dobu jsme tady řešili několik případů. Za poslední dva roky jsme řešili 3 případy šikanování.

Otázka 2

Můžete o nich říct něco více? Čeho se šikana týkala?

Minulý rok jsme řešili dvě dívky. Nějak se asi nepohodly. Jedna na tu druhou čekala před školou, údajně ji chtěla zbít. Nakonec se nic nestalo. Potom ji nějakou dobu pomlouvala, ve třídě si z ní potom ostatní žáci dělali legraci. S děvčaty o tom mluvila jejich třídní, probíralo se to i s celou třídou v třídnické hodině. Potom jsme řešili případ kluka, který neustále obtěžoval spolužačky, osahával je, vulgárně je oslovoval atp. Poslední případ je letošní, máme tady chlapce, který špatně chodí, kluci ze sportovní třídy mu občas dělají různé naschvály, provokují ho. Řekla jsem učitelům, aby na to dávali větší pozor při dozorech.

Otázka 3

Máte vypracovaný školní program proti šikanování?

Ano, musíme vypracovávat tyto dokumenty povinně. Vypracoval je náš školní metodik prevence.

Otázka 4

Obsahuje tento dokument tzv. krizový scénář, který definuje postup při řešení šikanování?

Ano obsahuje, v obecné rovině.

Otázka 5

Postupuje při řešení šikanování podle tohoto dokumentu?

Tak to by ani nebylo možné. Každé dítě je jiné, na každého platí něco jiného. My naše děti známe, postupujeme podle toho, co na ně platí.

Otázka č. 6

Preferujete to, aby šikanu řešila škola samostatně nebo s pomocí odborníků z venku nebo sociálním odborem, policií?

Zatím jsme tady neřešili tak závažnou situaci, abychom museli volat policii. Sociální odbor jsme kontaktovali pouze kvůli záškoláctví jednoho chlapce. Pokud se něco děje, snažíme se to řešit tady ve škole a kontaktujeme rodiče.

Otázka 7

Spolupráce s rodiči se daří?

Měli jsme tady maminku, která za žádnou cenu nechtěla připustit, že její kluk dělá něco špatného. Obviňovala nás, že jsme si na něj zasedli. Nakonec se situace uklidnila. Zatím se nám naštěstí daří se s rodiči domluvit.

Otázka 8

Řekla byste, že jako škola máte dostatečně účinné nástroje k řešení šikanování.

Dostatečně silné tresty pro šikanující?

Tak jak jsem řekla, naštěstí jsme neměli tak závažný případ, se kterým bychom si neporadili sami. Takže pro nás naše možnosti zatím vždy byly dostatečné. Samozřejmě hodně záleží na typu žáka, kdo si něco začíná, jestli dospělého poslechne, nechá si domluvit. Nejvíc ale záleží na rodičích. Dříve, když jsme dali poznámku, tak jsme si mohli být jisti, že to rodič bude řešit. Dneska abychom měli strach žákovi říct, že něco neumí.

Otázka č. 9

Je něco, co by se mělo změnit, abyste měla pocit, že škola může efektivně zasahovat?

Rodiče by učitele měli více brát jako odborníky. Věřit jim, že dělají, co mají. Poslechnout, co jim říkáme. Všichni dnes říkají, že za všechno má odpovědnost škola, za to, jestli žáci budou umět látku, jestli je přijmou na střední školu, za to, jak se chovají, jestli nedělají nějakou neplechu. Zapomíná se ale na to, že hlavní zodpovědnost mají rodiče. Škola má hlavně učit.

Otázka č. 10

To ano, dnešní předpisy dávají škole hodně odpovědnosti. Poskytuje Vám MŠMT dostatečnou podporu pro to, abyste mohli efektivně zajistit bezpečí žáků?

Dneska máme např. v jedné třídě na výjimku 32 žáků, v té třídě jsou 4 přistěhovalci, kteří ještě pořádně neumí česky. Máme ve škole hodně žáků, kteří mají poruchy učení, mají individuální plány, někteří mají i asistenty. V takových podmínkách je to hodně těžké. Někteří učitelé odmítají jezdit s žáky na výlety, protože mají strach, že se něco stane. Dostatečnou podporu nemáme. Ale spíš si myslím, že by se měla odpovědnost snížit. Když jede učitel s dětmi na výlet a děti se tam opijí, je to jeho vina? Může tomu zabránit? Jsme opět u výchovy. Za tu odpovídá především rodina.

Otázka 11

Pojďme ke vzdělávání pedagogů. Kolik pedagogů má u vás nějaké vzdělání ohledně šikanování?

Metodik prevence byl minulý rok dvakrát na nějakém školení, výchovná poradkyně byla jednou. Metodik prevence by chtěl, abychom se zapojili do Minimalizace šikany, tak uvidíme, třeba budeme všichni proškolení.

Otázka 12

Řekla byste, že je vzdělávání pedagogů v problematice šikanování dostatečně kvalitní? To vůbec nedokážu posoudit. To byste se musel zeptat přímo jich. Ale řekla bych, že to někdy školí lidé, kteří o tom, jak to opravdu ve škole chodí, moc nevědí.

Otázka 13

Je podle Vás akreditace MŠMT kurzů dostatečnou zárukou kvality kurzu?

Podle mě, by každý kurz měl mít akreditaci, učitelům hradím pouze ty, které akreditaci mají. Beru to jako takový základní předpoklad, který má každý kurz splnit. Ale, že by to zaručovalo, že to bude opravdu kvalitní, to si nemyslím.

Otázka 14

Souhlasila byste s tím, aby se více kontrolovala úroveň kurzů? Např. že by se vydával certifikát nikoliv za účast, ale za prokázání nabytých znalostí, třeba úspěšné absolvování testu?

Nevím, nad tím jsem takhle nikdy nepřemýšlela. Žákům ale také nedáváme jedničky za to, že do školy přijdou, že?

Otázka 15

Pojďme k poslednímu tématu – preventivní programy. Jak často realizujete ucelené preventivní programy?

Máme tady každý rok nějaké programy pro žáky druhého stupně. Docházejí sem preventivní pracovníci z organizace, která pracuje se drogově závislými. Program je zaměřen jeden rok na alkohol a cigarety, pak zase na šikanu a počítače atd. Mají to pěkně rozpracované.

Otázka 16

Sledujete nebo nějak ověřujete efektivitu programů primární prevence?

Vždy se ptáme žáků, jestli jim to něco přineslo. Tihle pracovníci sem chodí každý rok, takže je děti už znají, mají k nim důvěru. Oni nám také říkají, jestli si něčeho všimli. Tak třeba když nám něco ohlásí, tak to můžeme začít řešit.

Otázka 17

Když byste měla rozhodnout o směřování veřejných financí. Měla by se spíše hradit prevence poskytovaná odborníky zvenku nebo by se tyto peníze měly spíše investovat do vzdělání pedagogů, aby prevenci dělali sami?

Já jsem raději, když prevenci dělají oni. Věnují se tomu stále. Učitel má jako hlavní zájem vyučování. Takže bych to nechala tak, jak je to teď.

Děkuji Vám za rozhovor. Moc jste mi pomohla.

Rozhovor č. 2:

Rozhovor proběhl 13. června s ředitelkou XY středně velké školy Kladně.

Otázka č. 1

Jaké máte zkušenosti s řešením šikanování u Vás ve škole? Řešili jste tady za poslední, řekněme, 3 roky nějaký případ šikanování?

Ted' aktuálně řešíme krádež. Někdo ukradl panu učiteli XY peněženku. Jinak každou chvíli tady řešíme nějaké poštuchování, nadávání. Ale nic velkého. Opravdový případ šikanování jsme neřešili. Máme tady dobré kolektivy.

Otázka č. 2

U jak starých žáků jste řešili poštuchování a nadávání?

Nadávání, sprostá slova se snažíme řešit hlavně u těch menších dětí, na prvním stupni. Ti starší si z toho už nic nedělají. Jsou sprostí často. Máme tady hodně Romů, ty jsou vulgární často. Ale co s nimi máme dělat?

Otázka č. 3

Máte vypracovaný školní program proti šikanování?

Ano, máme.

Otázka č. 4

Obsahuje tento dokument tzv. krizový scénář, který definuje postup při řešení šikanování?

Ano.

Otázka č. 5

Postupovali byste při řešení šikanování podle tohoto dokumentu?

Asi ano, nevím. To by záleželo na konkrétní situaci. Popravdě řečeno, kdyby tady byla opravdová šikana, zavolala bych k tomu policii.

Otázka č. 6

Preferujete tedy, aby šikanu řešila škola ve spolupráci s policií?

Určitě. Protože žáci jsou drzí, nic by si z nás nedělali. Je tady těžká domluva s rodiči. Takže kdyby byl opravdový průšvih, určitě bychom řešení nechali na policii.

Otázka č. 7

Říkáte, že je těžká domluva s rodiči, jak se to projevuje?

Hlavně Romům je úplně jedno, co jejich dětem do žákovské napíšeme. Např. některým pořád píšeme, že nenosí pomůcky, ať na ně dohlídnou. Myslíte, že se něco změnilo?

Snažíme se to řešit tak, že co nepotřebují doma, mohou si zamknout tady ve skříňkách. Ale když rodiče dětem nedají ani sto korun na exkurzi, tak je to potom těžké. Nemají vůbec zájem.

Otázka č. 8

Zpět k šikanování. Řekla byste, že jako škola máte dostatečně účinné nástroje k řešení šikanování. Dostatečně silné tresty pro šikanující?

U rodičů, kterým je prospěch jejich dětí lhostejný, žádné páky na změnu nemáme. Pro tyhle děti nějaké poznámky nebo dvojky z chování nic neřeší. Je jim to jedno. Proto, jak jsem říkala, bych volala policii.

Otázka č. 9

Máte nějaké návrhy, jaké tresty byste mohla jako škola mít k dispozici, aby se situace zlepšila?

Ideální by asi bylo mít možnost ty nejvíce problémové žáky vyloučit, ať jdou do školy, která je na ně specializovaná. Teď je to tak, že stačí jeden hodně problémový žák do třídy a rozbourá celý kolektiv. Nemusí ani šikanovat, stačí, když je drzý, do školy nechodí a rodiče mu všechno omlouvají. Potom spolužáci vidí, že škola je bezmocná a neschopná cokoliv vyřešit.

Otázka č. 10

Dnešní předpisy dávají škole hodně odpovědnosti. Poskytuje Vám MŠMT dostatečnou podporu pro to, abyste mohli efektivně zajistit bezpečí žáků?

Vůbec ne. Když nespolupracují rodiče, nemůžeme dělat nic. A nikdo nám nepomůže. Jsme bezmocní, a kdyby došlo k průšvihů, jsme za to zodpovědní my. Já mám tři roky do důchodu. Už se těším, až tady budu moct skočit.

Otázka č. 11

Pojďme ke vzdělávání pedagogů. Kolik pedagogů má u vás nějaké vzdělání ohledně šikanování?

Metodička prevence chodí každý rok. Máme nakoupení knížky o šikanování. Dívali jsme se s žáky společně na film Seznam se bezpečně (preventivní film o rizicích kyberšikanování – pozn. autora).

Otázka č. 12

Řekla byste, že je vzdělávání pedagogů v problematice šikanování dostatečně kvalitní?

Rozhodně není. Vyučují to teoretici, kteří o skutečných problémech nic moc nevědí. Když vám např. řeknou, že když se o šikaně dozvíte, máte přerušit výuku a začít vyšetřování v klidné místnosti, tak kde mám asi vzít volný prostor? A kdo bude hlídat ostatní žáky ze třídy, když učitel bude vyšetřovat. Má je tam nechat bez dozoru? A když se něco stane, tak si to půjde odsedět?

Otázka č. 13

Je podle Vás akreditace MŠMT kurzů dostatečnou zárukou kvality kurzu?

Využíváme jen akreditované kurzy, ale přijde mi, že dnes má akreditaci všechno.

Otázka č. 14

Souhlasila byste s tím, aby se více kontrolovala úroveň kurzů? Např. že by se vydával certifikát nikoliv za účast, ale za prokázání nabytých znalostí, třeba úspěšné absolvování testu?

Nevím, jestli by tohle pomohlo. Hlavně by v tom ale měli udělat nějaký systém.

Rozhodnout se, na co půjdou peníze z evropských projektů. My teď máme pořád nabídky na nějaké kurzy, kdybychom měli všechno využít, vůbec bychom neměli čas na výuku.

Otázka č. 15

Pojďme k poslednímu tématu – preventivní programy. Jak často realizujete ucelené preventivní programy?

Máme tady dlouhodobé programy pro žáky 6. až 9. tříd. Dělají to lidé z neziskové organizace XY.

Otázka č. 16

Sledujete nebo nějak ověřujete efektivitu programů primární prevence?

Vždy když program skončí, dělají si z toho žáci legraci, provokují se tím. Takže je vidět, že jim to v hlavách zůstává. Jestli to ale má nějaký vliv, to nevím. To by s dětmi museli být pořád. Ve škole na to třeba chvíli myslí, ale pak jdou odpoledne s partou ven a na kurz zapomenou. Hlavní jsou rodiče.

Otázka č. 17

Když byste měla rozhodnout o směřování veřejných financí. Měla by se spíše hradit prevence poskytovaná odborníky zvenku nebo by se tyto peníze měly spíše investovat do vzdělání pedagogů, aby prevenci dělali sami?

Aby to mělo nějaký význam, měli by ti lidé vidět žáky daleko častěji. Měli by to být třeba pracovníci z nízkoprahových klubů, kam ti žáci chodí i odpoledne. Aby to mělo nějakou kontinuitu.

Děkuji Vám za rozhovor. Moc jste mi pomohla.

Rozhovor č. 3

Rozhovor proběhl 17. června s ředitelkou XY malé školy ve vesnici poblíž Plzně

Otázka č. 1

Jaké máte zkušenosti s řešením šikanování u Vás ve škole? Řešili jste tady za poslední, řekněme, 3 roky nějaký případ šikanování?

Ano, řešili jsme několik případů. Zkušenosti tedy máme. Měli jsme chlapce, který po autonehodě, při které se vážně zranil, začal spolužákům velmi vulgárně nadávat, někoho i fyzicky napadl. Dále teď ještě stále řešíme chlapce, který je z velmi sociálně slabé rodiny. Žijí v zahradní chatce, kde nemají vodu, elektřinu, nic. Ostatní žáci se mu vysmívali, nadávali mu, že páchne, že je socka apod. Domluvili jsme se s ním, že může do školy chodit již před vyučováním, aby se vysprchoval. Pak jsme řešili nebo i aktuálně řešíme několik případů nadávání, pomlouvání apod.

Otázka č. 2

To zní jako docela komplikované případy. Jak je řešíte?

První případ řešíme ve spolupráci s pedagogicko – psychologickou poradnou, rodiče s ním dochází také k psychiatrovi, uvidíme, všichni doufáme, že se situace zlepší. Zatím si s ním nevíme rady. Nic na něj nefunguje. Je třeba celý den hodný a pak najednou, z ničeho nic, začne. Snažíme se ho co nejméně vystavovat stresovým situacím, ale není to komfortní pro nás a hlavně ani pro jeho spolužáky. Chlapce M. řeší hlavně jeho paní učitelka třídní. Mluví o tom s ostatními ve třídě, snaží se je přesvědčit, aby mu spíše pomáhali, než aby se mu smáli. Je to těžká situace. Je to jeho již několikátá škola, oni se hodně stěhují, teď mají tu zahradní chatku, nevíme ani, jak dlouho zde vydrží. Někdy si říkám, jestli by mu nebylo lépe, kdyby byl někde v dětském domově. Ostatní případy zatím řešíme domluvou.

Otázka č. 3

Máte vypracovaný školní program proti šikanování?

Ano, máme. Je na nás mnoho požadavků, stále musíme něco psát. Pro samé papírování nemáme na nic čas.

Otázka č. 4

Obsahuje tento dokument tzv. krizový scénář, který definuje postup při řešení šikanování?

Ano, máme tam definovaný způsob řešení i odpovědnost.

Otázka č. 5

Postupujete při řešení šikanování podle tohoto dokumentu?

Ty naše případy jsou hodně specifické. Hlavně se snažíme o tom tady ve sboru mluvit a hledáme co nejlepší řešení. Tyhle věci není možné řešit podle nějakého vzoru. Je to spíš papír pro papír. Takže se snažíme vše dokumentovat, dělat zápisy kvůli kontrole ČŠI. To

víte, oni vám s ničím nepomůžou, ale kontrolují, jestli na to máte papír a jestli je to zapsané v třídnici.

Otázka č. 6

Preferujete to, aby šikanu řešila škola samostatně nebo s pomocí odborníků z venku nebo sociálním odborem, policií?

Ideální by bylo, kdyby tady přímo ve škole byl odborník, který by to řešil. Nemáme ale finance na to, abychom si zaplatili třeba školního psychologa. My tady nemůžeme sehnat ani dobré jazykáře, natožpak odborníky na toto.

Otázka č. 7

Myslíte, že by vám tady byl školní psycholog prospěšný?

Stoprocentně. Kdyby to byl odborník a zároveň člověk, který by znal děti i pedagogy a uměl promluvit s rodiči, bylo by to skvělé. U nás by se určitě nenudil, ani kdyby byl na celý úvazek.

Otázka č. 8

Měli byste na něj finanční prostředky?

Neměli. Bavili jsme se o tom s ostatními řediteli v okolí, nikdo nemá peníze.

Otázka č. 9

Pojďme ke vzdělávání pedagogů. Kolik pedagogů má u vás nějaké vzdělání ohledně šikanování?

Tři máme kurz. Já, metodička prevence a výchovná poradkyně. Všechny jsme byli na kurzu prevence šikanování v Plzni.

Otázka č. 10

Řekla byste, že je vzdělávání pedagogů v problematice šikanování dostatečně kvalitní?

Nebylo to špatné, zkoušely jsme řešit různé situace. Byly jsme tam od nás tři, takže jsme tam dost mluvily i o našich případech. Ostatní nám říkali své zkušenosti. Ale nakonec si to stejně musíte vyřešit sama, podle svého. Spíš než kurzy by bylo opravdu lepší, kdyby tady byl někdo, kdo se tomu věnuje soustavně a má na to čas.

Otázka č. 11

Je podle Vás akreditace MŠMT kurzů dostatečnou zárukou kvality kurzu?

Akreditaci dnes má již všechno. Spíš se řídím podle toho, kdo kurz vede. Když na něj mám dobré reference, klidně na něj jdu nebo pošlu někoho z učitelů.

Otázka č. 12

Souhlasila byste s tím, aby se více kontrolovala úroveň kurzů? Např. že by se vydával certifikát nikoliv za účast, ale za prokázání nabytých znalostí, třeba úspěšné absolvování testu?

Proč ne, když už tam jsem, tak bych si měla něco odnést. Nevím.

Otázka č. 13

Zpět k řešení šikanování. Řekla byste, že jako škola máte dostatečně účinné nástroje k řešení šikanování. Dostatečně silné tresty pro šikanující?

Jenom trest nepomůže. Řešení je podle mě vždy v dlouhodobé práci s dětmi. Aby se naučily chovat jinak. Hodně to mají odkoukané od rodičů. Beru to spíš tak, že za to ty děti vlastně ani nemohou. Tady tresty nepomáhají, spíš to ještě zhoršují. Kdyby někdo ale žákům opravdu ubližoval, hrozilo by nějaké zranění, tak bych byla ráda, kdyby se ten žák mohl alespoň dočasně vyloučit z kolektivu. Až by se situace vyřešila, tak by se mohl vrátit. Musíme ale zajistit, aby se ostatním nic nestalo. A pokud nic jiného nepomáhá...

Otázka č. 14

Byla byste tedy pro, aby při nějakém závažném incidentu byl žák umístěn třeba do diagnostického ústavu?

Ano, určitě, pokud by se jednalo o nějaké těžké ubližování, tak ano.

Otázka č. 15

Preferujete spíše samostatné řešení šikanování nebo za pomoci policie, sociálního odboru apod.

Nejprve se snažíme si problém vyřešit samostatně. Pokud se to nedaří nebo je to nějaký těžký případ, požádáme někoho o pomoc. Uvědomujeme si ale, že v těžších případech bychom mohli mít problémy i my jako škola, že jsme věc neřešili, takže bychom se určitě obrátili na policii.

Otázka č. 16

Dnešní předpisy dávají škole hodně odpovědnosti. Poskytuje Vám MŠMT dostatečnou podporu pro to, abyste mohli efektivně zajistit bezpečí žáků?

Rozhodně bychom potřebovali více peněz. Např. na toho školního psychologa, ten by nám určitě pomohl. My pokud chceme něco řešit např. v pedagogicko – psychologické poradně, tak musíme do Plzně. Když tam pošleme dítě nebo k psychologovi, tak se čeká třeba měsíc, než mají volno a potom se stejně jako škola nic nedozvíme. Nemáme od nich žádné informace. Takže bych řekla, že dostatečnou podporu opravdu nemáme. Uvítali bychom

také nějaké adaptační pobyty, ale nemáme na to peníze. Navíc je se vším mnoho administrativní práce.

Otázka č. 17

Pojďme k poslednímu tématu – preventivní programy. Jak často realizujete ucelené preventivní programy?

Byli tady policisté, měli i kufřík s drogami a psy, kteří je dokázali vystopovat. To ale byla jednorázová besídka. Byli tady také hasiči. Jsme na vesnici, takže se k nám nikdo moc nehrne.

Otázka č. 18

Ucelený, dlouhodobý program prevence šikanování jste tedy dosud neměli?

Nebyla příležitost.

Otázka č. 19

Když byste měla rozhodnout o směřování veřejných financí. Měla by se spíše hradit prevence poskytovaná odborníky zvenku nebo by se tyto peníze měly spíše investovat do vzdělání pedagogů, aby prevenci dělali sami?

Já bych uvítala, kdyby ty peníze dostala škola a mohla si s nimi naložit dle svého uvážení.

Otázka 20

Jak byste je využila Vy?

Snažila bych se získat psychologa alespoň na částečný úvazek.

Děkuji Vám za rozhovor. Moc jste mi pomohla.

Rozhovor č. 4

Rozhovor proběhl 5. září se zástupkyní ředitele XY středně velké školy v Břeclavi.

Otázka č. 1

Jaké máte zkušenosti s řešením šikanování u Vás ve škole? Řešili jste tady za poslední, řekněme, 3 roky nějaký případ šikanování?

Neměli jsme žádný velký problém s šikanou.

Otázka č. 2

A nějaké náznaky? Např. nadávání nebo máte nějaké žáky, kteří by byli nějak výrazně mimo kolektiv?

To ano, ale to je všude a pořád. Kluci se pošťuchují, strkají se, děvčata se pomlouvají. Ale to není nic, čemu je třeba přikládat nějaký zvláštní význam.

Otázka č. 3

Máte vypracovaný školní program proti šikanování?

Ano, samozřejmě.

Otázka č. 4

Obsahuje tento dokument tzv. krizový scénář, který definuje postup při řešení šikanování?

Ano, obsahuje.

Otázka č. 5

Postupuje škola při řešení šikanování podle tohoto dokumentu?

Jak jsem již uvedla, nesetkáváme se přímo s šikanování. Pokud by se ale něco takového objevilo, postupovali bychom podle plánu.

Otázka č. 6

Preferujete to, aby šikanu řešila škola samostatně nebo s pomocí odborníků z venku nebo sociálním odborem, policií?

To by záleželo především na konkrétní situaci, na tom, co by se přesně stalo a jak by to bylo závažné. Pokud by s tím žák přes naši intervenci nepřestal, zavolali bychom si rodiče a řešili bychom to s nimi. Pokud by dále pokračoval v daném chování, kontaktovali bychom sociální odbor.

Otázka č. 7

Řekla byste, že jako škola máte dostatečně účinné nástroje k řešení šikanování.

Dostatečně silné tresty pro šikanující?

Řekla bych, že ano. Můžeme žákovi např. uložit sníženou známku z chování. Pokud by to nepomohlo a nedařila by se ani komunikace s rodiči, povolali bychom sociální odbor.

Otázka č. 8

Dnešní předpisy dávají škole hodně odpovědnosti. Poskytuje Vám MŠMT dostatečnou podporu pro to, abyste mohli efektivně zajistit bezpečí žáků?

Potřebovali bychom zejména více financí. Jinak bych řekla, že ano.

Otázka č. 9

Pojďme ke vzdělávání pedagogů. Kolik pedagogů má u vás nějaké vzdělání ohledně šikanování?

Metodička prevence byla na kurzu šikanování v Praze.

Otázka č. 10

Řekla byste, že je vzdělávání pedagogů v problematice šikanování dostatečně kvalitní?

Domnívám se, že ano. Přestože vlastní učení se zkušeností je nenahraditelné.

Otázka č. 11

Je podle Vás akreditace MŠMT kurzů dostatečnou zárukou kvality kurzu?

Ano. My vybíráme pouze akreditované kurzy.

Otázka č. 12

Souhlasila byste s tím, aby se více kontrolovala úroveň kurzů? Např. že by se vydával certifikát nikoliv za účast, ale za prokázání nabytých znalostí, třeba úspěšné absolvování testu?

Nemyslím si, že by to bylo potřebné.

Otázka č. 13

Pojďme k poslednímu tématu – preventivní programy. Jak často realizujete ucelené preventivní programy?

Jsmo v tomto směru aktivní. Žáci mají pravidelně program prevence sociálně patologických jevů od šesté třídy až do deváté. Program realizuje nezisková organizace. Jsme s nimi moc spokojeni. Vždy nám vypracují i hodnotící a doporučující zprávu. Kromě toho pořádáme besídky. Byli tady z policie, městské policie, ze sociálního odboru, z Člověka v tísni. Děláme projektové dny. Žáci např. vytvářeli plakáty proti šikanování. Všechny informace dáváme na nástěnku atd.

Otázka č. 14

Sledujete nebo nějak ověřujete efektivitu programů primární prevence?

Vždy se ptáme žáků, jestli se dozvěděli něco nového a jak se jim to líbilo. Třídní učitelé s nimi ještě program diskutují během třídnických hodin.

Otázka č. 15

Když byste měla rozhodnout o směřování veřejných financí. Měla by se spíše hradit prevence poskytovaná odborníky zvenku nebo by se tyto peníze měly spíše investovat do vzdělání pedagogů, aby prevenci dělali sami?

Myslím si, že by se peníze mohli investovat do vzdělávání pedagogů. Dnes na to není dostatek prostředků.

Děkuji Vám za rozhovor. Moc jste mi pomohla.

Rozhovor č. 5

Rozhovor proběhl 12. června se zástupcem ředitele XY v Otrokovicích

Otázka č. 1

Jaké máte zkušenosti s řešením šikanování u Vás ve škole? Řešili jste tady za poslední, řekněme, 3 roky nějaký případ šikanování?

Měli jsme tady jeden těžký případ šikanování, kdy si parta kluků vyhlídla jednoho, brali mu jídlo, peníze, musel jim sloužit. Nakonec ho zbili.

Otázka č. 2

Jak se Vám to podařilo vyřešit? Jak byli staří?

Byli to kluci z loňské osmičky. Vyhlídli si kluka ze šesté třídy, takového slabého, neprůbojného. Oznamili nám to jeho spolužačky. Začali jsme to ihned vyšetřovat. Věnovali jsme tomu několik třídnických hodin. Uspořádali jsme několikrát výchovnou komisi. Nakonec jsme to vyřešili dvojkami z chování. Rodičům šikanovaného chlapce jsme doporučili, aby ho dali na nějaký kroužek, kde se naučí být průbojnější. Přihlásili ho na skauta, tam ho to prý ale nebavilo. Teď chodí na turistický kroužek.

Otázka č. 3

Máte vypracovaný školní program proti šikanování?

Ano, máme.

Otázka č. 4

Obsahuje tento dokument tzv. krizový scénář, který definuje postup při řešení šikanování?

Ano, máme tam krizový scénář.

Otázka č. 5

Postupuje při řešení šikanování podle tohoto dokumentu?

Scénáře jsou spíše v obecné rovině.

Otázka č. 6

Preferujete to, aby šikanu řešila škola samostatně nebo s pomocí odborníků z venku nebo sociálním odborem, policií?

Ty jednodušší případy řešíme samostatně. Polici bychom volali až v případě, že bychom si s tím nedokázali poradit my a byl by to hodně závažný případ. Nemyslím si, že by policejní manévry mohli někomu výrazně pomoci. Ty děti si ještě nemusí uvědomovat, co vlastně dělají a policejní vyšetřování by jim mohlo dost nepříjemně ovlivnit život.

Otázka č. 7

Řekl byste, že jako škola máte dostatečně účinné nástroje k řešení šikanování. Dostatečně silné tresty pro šikanující?

Snažíme se žákům co nejvíce věci vysvětlovat. Soustředíme se spíš na prevenci. U těchto žáků jsme to řešili dvojkou z chování, uvidíme, jestli se to zlepší. Teď nám teprve začal nový školní rok, zatím je klid.

Otázka č. 8

Je něco, co by se mělo změnit, abyste vaše škola mohla zasahovat efektivněji?

Myslím, že by nám mohl výrazně pomoci školní psycholog.

Otázka č. 10

V čem konkrétně by vám mohl pomoci?

My nemáme čas s žáky o věcech skutečně promlouvat. Třídnické hodiny máme jednou za měsíc. Pokud se něco děje a musíme se tomu věnovat, výrazně nám to zasahuje do učiva, které musíme probrat rychleji a nemůžeme jej tak dostatečně opakovat. Pak jsou tím ovlivněni všichni žáci.

Otázka č. 11

Dnešní předpisy dávají škole hodně odpovědnosti. Poskytuje Vám MŠMT dostatečnou podporu pro to, abyste mohli efektivně zajistit bezpečí žáků?

Rozhodně ne. Nemáme dostatek financí ani na učebnice, na pomůcky, na řádné odměňování pedagogů. Kariérní řád se slibuje již řadu let, tak doufejme, že v tomto alespoň přijde změna k lepšímu. Žáky musíme hlídat o přestávkách, na chodbách, přitom to je čas, ve kterém by si pedagog měl odpočinout po vyučovací hodině a připravit se na další hodinu. Pokud místo toho stojí na chodbě a ukázněje žáky, je to špatně. Jaké to jsou podmínky?

Otázka č. 12

Pojďme ke vzdělávání pedagogů. Kolik pedagogů má u vás nějaké vzdělání ohledně šikanování?

Snažíme se co nejvíce využívat vzdělávací kurzy, které jsou bezplatné. Ale i tak si jich nemůžeme dovolit hodně, protože nemáme peníze na cestovné ani suplování. Na semináři o šikanování byl již dvakrát náš metodik prevence.

Otázka č. 13

Řekl byste, že je vzdělávání pedagogů v problematice šikanování dostatečně kvalitní?

To si nedovolím posoudit.

Otázka č. 14

Je podle Vás akreditace MŠMT kurzů dostatečnou zárukou kvality kurzu?

Samozřejmě, že není. Akreditace je čistě formální záležitost.

Otázka č. 15

Souhlasil byste s tím, aby se více kontrolovala úroveň kurzů? Např. že by se vydával certifikát nikoliv za účast, ale za prokázání nabytých znalostí, třeba úspěšné absolvování testu?

Rozhodně, protože pedagog, který tam jde, ten čas chybí ve škole, stojí to nějaké peníze. Je tam, aby se něco nového naučil. Mělo by tedy být průkazné, že to k něčemu bylo dobré.

Otázka č. 16

Pojďme k poslednímu tématu – preventivní programy. Jak často realizujete ucelené preventivní programy?

Máme preventivní programy pro žáky již od třetích tříd. Snažíme se, aby v každém ročníku byl alespoň dvoudenní program zaměřený na témata odpovídající jejich věku.

Otázka č. 17

Sledujete nebo nějak ověřujete efektivitu programů primární prevence?

Rozhodně. Po ukončení programu dáváme žákům dotazníky, ve kterých se jich ptáme, co jim program přinesl. Třídní učitel to potom s nimi rozebírá během třídnické hodiny.

S pracovníky, kteří u nás preventivní programy realizují, se snažíme komunikovat i průběžně během školního roku. Máme dlouhodobou spolupráci s místním občanským sdružením, se kterým jsme velmi spokojeni.

Otázka č. 18

Když byste měl rozhodnout o směřování veřejných financí. Měla by se spíše hradit prevence poskytovaná odborníky zvenku nebo by se tyto peníze měly spíše investovat do vzdělání pedagogů, aby prevenci dělali sami?

Spíše si myslím, že by do školství mělo jít financí více.

Děkuji Vám za rozhovor. Moc jste mi pomohl.

Příloha č. 2 – dotazník pro ředitele škol a jejich zástupce

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli,

děkuji Vám za Vaši ochotu vyplnit tento dotazník. Vaše odpovědi využiji ve své diplomové práci o šikanování na základních školách v ČR. Dotazník sleduje čtyři základní oblasti – dostupnost vzdělávání pedagogů v oblasti šikanování, realizaci programů primární prevence, využívání a účinnost školních nástrojů proti šikanování, podporu ostatních organizací.

Zaručuji Vám naprostou anonymitu. Vaše jméno ani jakékoliv údaje, které by mohly identifikovat Vaši školu, nebudou zveřejněny. Nebojte se tedy odpovídat podle skutečnosti.

Dotazník Vám zabere zhruba 20 minut.

V případě jakýchkoliv dotazů, připomínek nebo zájmu o zaslání výsledků tohoto výzkumu mě kontaktuje prostřednictvím emailu robert.herak@seznam.cz nebo mobilního telefonu 739 070 537.

Robert Herák

V každé otázce zvolte pouze 1 odpověď. Pokud zaškrtnete více políček, nebude tato odpověď zaznamenána.

1. Naše škola má vypracovaný školní program proti šikanování

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

2. Pedagogičtí pracovníci naší školy jsou seznámeni s obsahem školního programu proti šikanování

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

3. Pedagogičtí pracovníci naší školy mají možnost požádat o pomoc při řešení výskytu šikanování (podezření na výskyt šikanování) ve škole proškoleného pracovníka školy

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

4. V naší škole máme k dispozici pracovníka (pedagoga), který absolvoval alespoň jedno školení zaměřené na problematiku šikanování ve škole

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

5. Pedagog, který absolvoval školení na problematiku šikanování ve škole, toto školení považuje za přínosné pro svou budoucí práci v této oblasti

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

6. Vzdělávání pedagogů v problematice šikanování je dostatečně kvalitní

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

7. Naše škola má dostatek možností zajišťovat odpovědným pedagogům vzdělání (školení) v problematice šikanování

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

8. Rozhodujícím faktorem pro výběr kurzu v problematice šikanování je

Cena

↑ Akreditace MŠMT

↑ Dobré jméno kurzu (např. podle předchozích zkušeností jiných pedagogů apod.)

↑ Termín kurzu

↑ Délka trvání kurzu

↑ Zkušenosti s poskytovací organizací v jiné oblasti

↑ Vzdálenost od školy

↑ Náročnost kurzu

↑ Jiný faktor

9. Po absolvování kurzu se orientace pedagoga v problematice šikanování prokazatelně zlepšila

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

10. Ve škole využíváme ucelené preventivní programy, které pokrývají témata jako drogy, HIV/AIDS, šikana apod.

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

11. Ve škole využíváme preventivní programy zaměřené výhradně na šikanu

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

12. Rozhodujícím faktorem pro výběr programu prevence šikanování je

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

13. Po absolvování programu proti šikanování se situace ve škole (ve třídě, kde program probíhal) prokazatelně zlepšila

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

14. V naší škole ověřujeme, jestli žáci považují realizované programy proti šikanování za užitečné

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

15. Pokud se v naší škole vyskytne šikana, řešíme ji přesně podle předem připraveného scénáře

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

16. Pokud mám možnost svobodně se rozhodnout, jak šikanu řešit, zvolil/a bych spíše řešení

Vlastními silami

Ve spolupráci s méně formálními institucemi typu pedagogicko – psychologická poradna, neziskovými organizacemi apod.
Nevím

Ve spolupráci s formálními institucemi – Policie České republiky, Odbor sociálně právní ochrany dětí

17. Pokud některému žákovi prokážeme, že někoho šikanoval, jako trest nejspíše volíme

Typický školní trest – např. napomenutí, třídní, ředitelská důtka, snížená známka z chování apod.

Přeřadíme ho do jiné třídy

Přeřadíme ho do jiné školy

Potrestání necháme na policii, soudu nebo orgánu sociálně právní ochrany dětí

Potrestání necháme na rodičích

Nevím

Jiný trest

18. Nástroje, které má škola pro řešení šikanování k dispozici, jsou dostatečně účinné

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

19. V problematice šikanování má na naše škola dostatečnou oporu od ostatních institucí (Česká školní inspekce, krajský metodik prevence, MŠMT)

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit

20. V naší škole máme k dispozici školního psychologa (alespoň jednou týdně)

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne neumím posoudit